

HAARLEMMER OLIE

Ooit bevond ik mij een weekend in Brabant, en daar overkwam het ons gezin dat de onmiskenbare geur van Haarlemmer olie ons doordringend de neusgaten binnenstormde. Op zo'n moment kun je iets wat je duizenden keren hebt geroken niet eens thuisbrengen. Een geur is als een *displaced person*: iemand die je altijd ziet voor de kassa van je supermarkt breng je niet automatisch thuis bij een ontmoeting op een camping in

Frankrijk.

Zo was het hier ook. Het bleek dat een van mijn kinderen een capsule in zijn zak had van het gevreesde spul, en dat die door activiteit was gaan lekken.

De geur van Haarlemmer olie heeft de eigenschap ver te reiken, en dus zag ik menigeen misnoegd snuiven: wat is dat? Waar komt die stank vandaan?

Vier jaar woonde ik om de hoek van de Haarlemmer olie, in de Hagestraat. Wie Haarlem kent, kent ook de plek waar de 'oprechte' Haarlemmeroliefabriek tot het laatst gevestigd was, *Anthoniestraat 13*, aan het Spaarne. Toen de milieuwetten werden aangescherpt verdween de fabriek naar het industrieterrein, en dat was naar goed ook. Want de stank die eenmaal in de twee maanden boven de buurt hing was niet te harden. Dan werden de vaten opnieuw gevuld met verse drap..

Onze binnenplaatsen en tuinen waren een vindplaats van antieke glazen flesjes, duizenden moeten er gelegen hebben. En zelfs na eeuwen stonken ze nog.

Wikipedia vermeldt:

De samensteller van Haarlemmerolie was de schoolmeester *Claes Tilly*. Het zat in een klein flesje en kon worden gedronken of op de huid gesmeerd. Het is nog steeds verkrijgbaar als capsules, in een flesje en als zalf. De samenstelling is al eeuwen geheim, maar bestaat in ieder geval uit *terpentijnolie*, *kruiden* en *zwavel*. Het middel, ook wel *medicamentum gratia probatum* genoemd, werd door zeevaarders en zendelingen meegenomen op hun reizen. Haarlemmerolie en daarmee de stad Haarlem werd zo bekend over de hele wereld. Nadat Claes Tilly in 1734 was overleden, werd de productie van de Haarlemmerolie door zijn erfgenamen voortgezet. In 1764 werd *Claes de Koning Tilly* de nieuwe eigenaar. Het bedrijf *C. de Koning Tilly Oprechte Haarlemmerolie-fabriek* is nog steeds in Haarlem gevestigd. Lange tijd is de fabriek gevestigd geweest in de Anthoniestraat (voorheen: Achterstraat) te Haarlem. In 2005 is het pand in de Anthoniestraat opgekocht door een projectontwikkelaar/aannemer die er verschillende wooneenheden in creëerde. Er zijn nog wel oorspronkelijke details bewaard gebleven, zoals de gevelsteen. Sinds 1995 kent Haarlem een Claes Tillyweg.

Wat mij betreft is Haarlemmerolie een wonder. Niet omdat het stinkt en mijn neus die stank nooit meer kwijtraakt, en niet omdat het product nog steeds volgens een geheime formule wordt gemaakt, maar omdat het geweldig is dat een smerig middel waaraan eeuwen is getwijfeld toch evengoed al vele eeuwen wordt gedronken en gesmeerd, in de hoop op beter.

